

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Tárgy: „Az Európai Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Az erdőirtás és az erdőpusztulás okozta kihívások kezelése az éghajlatváltozás és a biodiverzitás csökkenése elleni küzdelemben”

COM(2008) 645 végleges

(2009/C 277/12)

Előadó: **Lutz RIBBE**

2008. október 17-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Az Európai Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Az erdőirtás és az erdőpusztulás okozta kihívások kezelése az éghajlatváltozás és a biodiverzitás csökkenése elleni küzdelemben

COM(2008) 645 végleges.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2009. április 17-én elfogadta véleményét. (Előadó: Lutz RIBBE.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. május 13–14-én tartott, 453. plenáris ülésén (a május 14-i ülésnapon) 153 szavazattal 5 ellenében, 6 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözli az európai bizottsági közlemény előterjesztését, és egyetért az abban kitűzött célokkal: az erdőirtás, illetve az esőerdők pusztulása mértékének legalább a felére történő csökkentése 2020-ig, illetve megállítása 2030-ig. Az EGSZB az eddiginél lényegesen energikusabb fellépést vár az EU-tól.

1.2. Jóllehet a bemutatott tendenciáért egyes esetekben a helyi népesség kezdeményezése – például a megélhetési mezőgazdaság – tehető felelőssé, a pusztulás alapvető okai máshol keresendők: elsősorban néhány személyről, illetve részben világszinten tevékenykedő konszernokról van szó, melyek részben a környezet, az éghajlat, a biodiverzitás és a helyi lakosság kárára rendkívüli profitot zsebelnek be, és a szó szoros értelmében felégetik maguk mögött a talajt.

1.3. A helyzet kialakulása nem csupán az Európai Bizottság által helyesen leírt közvetlen gazdasági okokra, valamint az átláthatatlan területi tulajdonviszonyokra és korrupcióra, illetve nem hatékony igazgatási rendszerekre vezethető vissza. Azokat az országokat is komoly felelősség terheli, amelyekbe az innen származó termékeket exportálják. Az EU is közéjük tartozik. Az EGSZB ezért üdvözli, hogy az Európai Bizottság elemezni kívánja, hogy az EU közvetlenül és közvetetten hogyan járul hozzá mindehhez, valamint hogy tanulságokat kíván ebből levonni.

1.4. Helyes döntés, hogy az EU vezető szerepet töltsön majd be az erdőirtások elleni küzdelemben. Kézenfekvő, hogy a nemzetközi államközösségnek ehhez pénzügyi támogatásokat is nyújtania kell. Az EGSZB azonban felszólít minden politikust, hogy tartsanak tiszteletben bizonyos elveket. Alapvetően mindig a „szennyező fizet” elvnek kellene érvényesülnie. Ez azt jelenti, hogy mindenkinek, aki – legálisan – környezetkárosító tevékenységet folytat, állnia kell az ezzel okozott költségeket. Ezért a „külső költségek internalizálását”, amit az EGSZB már sokszor követelt, végre világszinten kell elvégezni, és összeegyeztethetővé kellene tenni a WTO elveivel. Nem engedhető meg, hogy a „szennyező

fizet” elv a „köz fizet mindenért” elv miatt gyengüljön, azzal, hogy az adófizetők/az állam fizetne a környezetszennyezés beszüntetéséért.

1.5. Azoknak az országoknak, amelyek az erdőirtás és az erdőpusztulás csökkentésére felhasználható pénzeszközökhöz szeretnének jutni, egyértelművé kellene tenniük, hogy nem „búcsúcédulákban”, hanem fenntartható fejlesztésekben érdekeltek. Az illegális fakitermelés és -kereskedés elleni küzdelem kell, hogy ennek az első próbaköve legyen. Nincs értelme olyan országok számára, illetve olyan országokba pénzeszközöket folyósítani, amelyek még arra sem hajlandóak, hogy uniós támogatással vagy anélkül aktívan felvegyék a harcot az illegális fakitermeléssel.

1.6. Még ha a szóban forgó világméretű probléma megoldására az EU által alkalmazni kívánt egyes intézkedések nincsenek is végleges formájukban kidolgozva, már most világos, hogy elsősorban önkéntes intézkedéseket akarnak majd alkalmazni⁽¹⁾. Az mindenestre látszik, hogy a liberalizációt és globalizációt támogató világközösség hamar saját korlátaiba ütközik, amikor az ökológiai és szociális kizsákmányolás elleni globális küzdelemről van szó. Hiányoznak a világszinten hatékony eszközök. Felszólítjuk az EU-t, hogy legalább arról gondoskodjon, hogy a WTO keretében a megfelelő kezdeményezéseket a továbbiakban ne „kereskedelmi korlátozásokként” fogják fel.

1.7. Az EGSZB egyelőre el tudja fogadni az önkéntességen alapuló megközelítést, azt várja azonban az EU-tól, hogy legkésőbb 3 év múlva egy időközi értékelésben ellenőrizze, hogy az intézkedések valóban működnek-e, és hogy sikerült-e elérni a kitűzött célokat. Amennyiben az derül ki, hogy tovább folyik az erdőirtás és az erdők pusztulása, „keményebb” intézkedéseket kellene fontolóra venni.

(1) „Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a fát és fatermékeket piaci forgalomba bocsátó piaci szereplők kötelezettségeinek meghatározásáról”; az erről szóló vélemény: NAT/420, APA R/CESE 543/2009.

1.8. A tanúsítási rendszerek jelentik az első lehetőséget arra, hogy javulást lehessen elérni. Ezeknek a rendszereknek nemcsak az importált faanyagra és faárukra kellene vonatkozniuk, hanem más olyan termékekre is, amelyek az érintett régiókból származnak (pl. tápokra vagy energiatermelésre szánt biomasszára).

1.9. Az erdőirtás és az erdők pusztulásának példája az EGSZB szerint sajnos azt is mutatja, hogy a fejlesztési politika – legalábbis a szóban forgó régiókban – teljességgel megbukott. Nem került sor olyan innovatív és ígéretes, a regionális viszonyokhoz igazított modellek kifejlesztésére, melyek nem a jelenlegi helyzethez: a természeti erőforrások kifosztásához vezetnek volna. Soha nem készült azonban megfelelő módszereket kidolgozni a helyi népesség részvételével és számára. Az EU-nak stratégiai megfontolásaiban figyelemmel kellene lennie a demokratikus struktúrák kifejlesztésére és a civil társadalom támogatására irányuló megfelelő kezdeményezésekre. Az EGSZB ismételten felajánlja segítségét az ilyen módszerek kialakításához.

2. Az Európai Bizottság közleménye

2.1. Az európai bizottsági közleményben nem az EU-ban található erdőterületekről van szó, hanem inkább arról a kérdéstről, hogy a jövőben hogyan óvhatók meg hatékonyabban azok az erdők, amelyekre vonatkozóan (pl. az éghajlatvédelmi megállapodás keretében) még nem léteznek nemzetközi egyezmények.

2.2. A FAO becslései szerint évente mintegy 13 millió hektár erdő pusztul el; ez körülbelül Görögország területének felel meg. Az erdőirtás 96 %-ára a trópusi régiókban kerül sor. Az erdőfelületek legnagyobb nettó elvesztését 2000 és 2005 között tíz országban ⁽²⁾ figyelték meg.

2.3. A változatlanul tovább zajló erdőirtás okai egyfelől összetettek és szerteágazóak, másrészt viszont meglehetősen egyszerűek. A közleményben olvasható olyan megállapítások alapján, mint hogy „az erdőket azért pusztítják el, mert rövid távon jövedelmezőbb a földet más célokra használni, mint az erdőket fenntartani”, illetve hogy „erdőirtásra ösztönöz, ha létezik olyan jövedelmező földhasználati alternatíva, amely a földnek magas piaci értéket kölcsönöz”, egyértelmű, hogy az egyáltalán nem fenntartható földhasználat gazdaságilag nagyon is magas jövedelmezőséggel kecsegtethet. „Kifejezetten el kell ismerni, hogy az erdőirtás egyik jó hajtóereje a gazdaság.”

2.4. Az eddig korlátlanul zajló erdőpusztulás másik okaként az infrastrukturális fejlesztéseket említik. Az Európai Bizottság szerint emellett „A háttérben meghúzódó legfontosabb ok a kormányzás elégtelensége, és ehhez kapcsolódik a földhasználatot érintő politikák gyenge érvényesülése és a bizonytalan földbirtokrendszer.”

2.5. Ez szerteágazó következményekkel jár:

- Az ismertett erdőirtás a világméretű szén-dioxid-kibocsátás mintegy 20 %-áért felelős, és eddig nincsenek olyan mechanizmusok, amelyekkel meg lehetne állítani ezt a szélsőséges éghajlat-károsítást. Éppen ezt célozza az európai bizottsági dokumentum, az év végén Koppenhágában tartandó éghajlatvédelmi konferencia kapcsán is.

- Az Európai Bizottság ugyanakkor egyértelművé teszi azt is, hogy nem csupán a globális éghajlatvédelemről van szó. A világ állat- és növényfajainak mintegy fele az esőerdőkben található! Az erdőirtás megállításával fontos lépést lehetne tenni egy másik olyan célkitűzés megvalósítása felé is, amelyre a világ államainak közössége elkötelezte magát; nevezetesen a biodiverzitás csökkenésének megállítására.

- Utalni kell arra, hogy az erdőirtás és az erdők pusztulása sokféle hátrányos szociális hatással járhat elsősorban a szegény néprétegek számára, és az őslakos népek közvetlenül megélhetésük alapját veszítik így el.

2.6. Közleményében az Európai Bizottság számításokat közöl a trópusi esőerdők környezeti értékéről. Többek között előrejelzésekre utal, melyek szerint a tovább tartó erdőirtás 2050-ig a világméretű GDP 5 %-os értékvesztéséhez vezet ⁽³⁾. Utal arra is, hogy az esőerdők komoly üvegházhatásúgáz-megtakarítási potenciállal is rendelkeznek, amelyet viszonylag alacsony tonnánkénti széndioxid-megtakarítási költséggel ki lehetne aknázni.

2.7. Az Európai Bizottság félreérthetetlenül leszögezi, hogy „Eljött a határozott fellépés ideje”. Megfogalmazza azt a célt, hogy „2030-ra megálljon a Föld erdővel borított területeinek visszaszorulása, és 2020-ra a jelenlegi szinthez képest legalább 50 %-kal csökkenjen a bruttó trópusi erdőirtás”. Ezt a célt beépíti majd a Kiotó utáni tárgyalásokba.

2.8. Röviden összefoglalva: az Európai Bizottság elengedhetetlennek tartja a Föld erdeinek védelmét, Európának pedig „vezető szerepet kell vállalnia az erdőirtásra adott globális politikai válasz kialakításában”.

2.9. A lehetséges uniós hozzájárulást illetően az európai bizottsági közlemény a már létező politika keretében különböző cselekvési területeket ismertet. A már létező politika keretében

- egyrészt olyan lehetséges intézkedéseket mutatnak be, amelyek a fenntartható gyártásból származó faanyagok és faipari termékek fokozott használatához vezethetnek. Ezt rendkívül fontosnak tartják, hiszen az EU a faanyagok és faipari termékek egyik legnagyobb felhasználója. Csak 2005-ben 83 millió m³ faanyagot és faipari terméket szállítottak az EU-ba, és ebbe még nincs beleszámolva a cellulóz és a papír. Az Európai Bizottság becslése szerint az import több mint 19 %-a illegálisan kitermelt fából származik.

- másrészt pedig javasolják, hogy az erdőkre gyakorolt hatás szempontjából pontosabban vizsgálják meg azokat az uniós politikaterületeket, amelyek nem fából készült termékekkel kapcsolatosak. Többek között arra utalnak, hogy „összefüggés van a mezőgazdasági nyersanyagok iránti kereslet és a földhasználatra nehezedő nyomás között”. Ezért az Európai Bizottság kötelezettséget vállal, hogy többek között „tanulmányozza az erdőirtáshoz valószínűsíthetően hozzájáruló, behozott élelmiszerek és nem élelmiszercikkek (pl. hús, szójabab, pálmaolaj, fémércek) uniós fogyasztásának hatását”. Az ilyen jellegű tanulmányok azt eredményezhetik, hogy politikai lehetőségeket vesznek számításba a szóban forgó hatások csökkentésére.

⁽²⁾ Brazília, Indonézia, Szudán, Mianmar, Zambia, Tanzánia, Nigéria, Kongó, Zimbabwe, Venezuela.

⁽³⁾ „Az ökoszisztémák és a biodiverzitás ökonómiaja” c. helyzetjelentés, Pavan Sukhdev.

2.10. A már meglévő politikán túl közleményében az Európai Bizottság arra a kérdésre helyezi a hangsúlyt, hogy milyen nagyságrendűek legyenek az erdőirtás megfékezésére szolgáló intézkedések, illetve az ezzel kapcsolatban alkalmazható mechanizmusok, valamint hogy milyen forrásokból lehet őket finanszírozni.

- Az Európai Bizottság által készített hatástanulmány szerint mintegy évi 15–25 milliárd euróra van szükség ahhoz, hogy 2020-ig felére csökkentsük az erdőirtást. Az EU abból indul ki, hogy „a fejlett országoknak jelentős forrásokat kell rendelkezésre bocsátaniuk”.
- Különböző megfontolások látnak napvilágot arról, hogy milyen finanszírozási mechanizmusokat lehetne kifejleszteni. Jelenleg nem tartják realizisztikusnak, hogy az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszerben erdőgazdálkodási jóváírásokat ismerjenek el, hiszen az erdőirtások okozta kibocsátások mértéke mintegy háromszorosa az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszer hatálya alá esőknek. Azonban amint az uniós kereskedelmi rendszer mellett világszinten továbbiakat is létrehozunk, és ezeket összekötik egymással, minden további nélkül lehetővé válhat a megfelelő jóváírások alkalmazása az erdők védelmének finanszírozására.
- Az uniós finanszírozás nagy része ugyanakkor a kibocsátási egységek elárverezéséből származó bevételekből lenne fedezhető. Ha a várható bevételek (becslések szerint mintegy 30–50 milliárd euró) 5 %-át erre használnák, akkor 2020-ra mintegy 1,5–2,5 milliárd euró gyűlhetne össze.

2.11. Az éghajlat-változási keretegyezmény értelmében az EU célja, hogy a 2013–2020-as időszakra nemzetközi támogatással ösztönzőrendszer jöjjön létre annak érdekében, hogy a fejlődő országokban meg lehessen fékezni az erdőirtást és az erdők pusztulását.

- Ehhez létre lehetne hozni egy globális erdészeti szén-dioxid-mechanizmust, amely lehetővé tenné a fejlődő országok számára, hogy az erdőirtások és az erdőpusztulás miatti kibocsátások csökkentésre irányuló intézkedésekkel hozzájáruljanak a világszinten kitűzött kibocsátáscsökkentési cél megvalósításához. „*Ki kell még dolgozni*” egy ilyen rendszer intézményi és operatív részleteit.
- Hosszabb távon tervezik az erdőirtás szén-dioxid-piaci bevezetését.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság közleményét és azzal együtt annak tényét, hogy az EU kötelességének érzi, hogy vezető szerepet töltsön be egy már évtizedek óta ismert és sokszor megvitatott probléma megoldásában. Az éghajlat-változási keretegyezményről küszöbön álló tárgyalások jó keretet teremtenek ehhez.

3.2. Az EGSZB először mindenképpen kritikusan szeretne utalni arra, hogy sajnálatos, hogy a világközösség eddig többé-kevésbé tétlenül nézte az erdőpusztítást. Pedig rengeteg ok kínálkozott arra, hogy már korábban is fellépjenek ez ellen. A fajok számának erdőpusztítás, illetve erdőpusztulás miatti csökkenése vagy az őslakos helyi közösségek közvetlen megélhetési forrásának tönkretétele, a munkások megfigyelhető kizsákmányolása, valamint a kistermelők elüldözése a hagyományosan általuk megművelt területekről ugyanis semmiképp nem tekinthető új jelenségnek. Az éghajlatvédelem tehát csupán új, további alkalmat jelent arra, hogy egy régi problémát remélhetőleg új lendülettel kezeljenek.

3.3. Az EGSZB bizonyos mértékig megérti, hogy az Európai Bizottság közli, hogy „a közlemény nem kíván végleges választ adni az erdőirtással kapcsolatban felmerülő számos kérdésre”. Azt várja ugyanakkor az Európai Bizottságtól, hogy ne halogassa tovább a téma kezelését. Cselekedni kell végre.

3.4. Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság világosan fogalmaz az erdőirtások okait illetően. Az Európai Bizottság egyértelműsíti, hogy rövid távú gazdasági érdekek miatt kerülhet sor az ilyen egyáltalán nem fenntartható területhasználati módokra. Mindez párosul az esetenként teljes mértékben tisztázatlan területi tulajdonviszonyokkal, nem létező, érdekérvényesítésében gyenge vagy néha teljesen korrupt igazgatási rendszerekkel, így olyan erdőpusztítások történnek, amelyek nemcsak globális szempontból jelentenek óriási problémát, hanem gyakran teljességgel figyelmen kívül hagyják a helyi népesség igényeit is.

3.5. Az EGSZB természetesen elismeri, hogy bolygónk valamennyi régiójában élő emberek számára kilátást kell biztosítani a gazdasági fejlődésre. Maga az EGSZB már évek óta próbál megfelelő megoldásokat találni, szoros párbeszédet folytatva pl. a közép- és latin-amerikai, indiai és kínai civil társadalmi csoportokkal. Annak azonban, ami a globális erdőirtás és -pusztítás keretében zajlik, és ami az Európai Bizottság közleményének tárgyát képezi, semmi köze nincs a megfelelő regionális fejlesztéshez, hanem az emberek és a környezet elfogadhatatlan kizsákmányolása, amelyben nyoma sincs a fenntartható fejlődés koncepciójának.

3.6. Azokban az országokban, ahol masszív erdőirtás folyik, gyakori jelenség, hogy a mezőgazdasági termelők kivágják és felégetik az erdőket, hogy a területet mezőgazdasági vagy állattenyésztési célokra használják fel. Ezek a területeken a földek igazságtalan elosztása és az agrárpolitika hiánya okozza a természetes erőforrásoknak ezt a nem fenntartható pazarlását.

3.7. Az ottani hasznosítást gyakran csak elenyésző számú személy, illetve világszinten tevékenykedő konzern végzi, melyek részben a környezet, az éghajlat, a biodiverzitás és a helyi lakosság kárára rendkívüli profitot zsebelnek be, és a szó szoros értelmében felégetik maguk mögött a talajt. Azt, hogy ez máshogy is lehet, hogy a meglévő helyi források fenntartható módon is hasznosíthatók, és ezáltal a helyi lakosság számára új bevételi és fejlesztési perspektívák alakíthatók ki, számos pozitív példa⁽⁴⁾ mutatja, amelyeket támogatni kell.

(4) Pl. az Universität Hohenheim (Németország) és a Leyte State University (Fülöp-szigetek) közötti „Rainforestation farming” elnevezésű együttműködési projekt, ld.: <http://troz.uni-hohenheim.de/innovations/InnovXtr/RFFS/>.

3.8. Ennek a rablógazdálkodásnak a hatásai, még ha csak helyben láthatók is közvetlenül és látványosan, globális dimenzióval rendelkeznek – lásd az éghajlatváltozást és a biodiverzitás csökkenését. Vagyis: a pusztítás mindannyiunkat érint, és mindannyiunknak hozzá kell járulnunk a problémák megoldásához.

3.9. A fejlett országok nézőpontjából nem sok értelme van annak, hogy felemelt ujjal kommentáljuk a fejlődő országokban tapasztalható drámai helyzetet. Mi magunk is részei vagyunk ugyanis a problémának: az ott nyert termékek jelentős részét – többnyire feldolgozatlan nyersanyagokat, illetve kevésbé feldolgozott termékeket – nem helyben értékesítik, hanem általában messze onnan, gyakran a fejlett országokban. Van tehát kereslet ezek iránt az „olcsó” termékek iránt, Európában is.

3.10. Ezért teljes mértékben helyénvaló, hogy az Európai Bizottság összesen három kérdést vizsgál:

1. Mekkora az EU „része” ezekben az ott zajló erdőirtásokban (és hogyan csökkenthető ez a rész)?
2. Az EU és tagállamai hogyan járulhatnak hozzá egyrészt ahhoz, hogy megakadályozhatók legyenek az illegális beavatkozások, vagyis azok az erdőirtások, amelyekről feltételezhető, hogy nem állnak az adott ország érdekében? Másrészt hogyan lehet olyan hasznosítási formákat kidolgozni, amelyek a fenntarthatóság elvét követik és a helyi lakosság igényeihez igazodnak?
3. Hogyan lehet olyan finanszírozási mechanizmusokat kidolgozni, amelyek csökkentik az erdőirtás irányába ható nyomást?

3.11. Az EGSZB üdvözlöi, hogy az Európai Bizottság – más intézményekkel együtt – intenzíven dolgozik az éghajlat és a biodiverzitás védelméről szóló vita gazdasági tényekkel való gazdagításán. Jó példa erre a Stern-jelentés, amelyből kiderül, hogy az éghajlat védelmének elhanyagolása többé fog kerülni, mint egy ambiciózus irányváltás, vagy az Európai Bizottság közleményében idézett Sukhdev-jelentés, amely az érintetlen biodiverzitásnak tulajdonítható gazdasági értékekről nyújt tájékoztatást.

3.12. Ezek a tanulmányok és számítások arra is jó példát jelentenek, hogy a bennük leírt nemzetgazdasági értékeket jelenleg csak papíron tekintik létezőnek. Nem növelik ugyanis a GDP-t, nem jelennek meg a vállalatok mérlegeiben, és nem lehet kereskedni velük a tőzsdén. Éppen ellenkezőleg: az erdőirtás példája egyértelműen megmutatja, hogy a rövid távú nyereségre való törekvés (= az erdőirtás oka) és a hosszú távú nemzetgazdasági közérdek (= az erdők megőrzése az éghajlattal és a biodiverzitással kapcsolatos okokból) között óriási ellentét feszül.

3.13. A készleteinkkel való rablógazdálkodás mindenki kárára megy. Ezért legelőször az a nagy kihívás áll előttünk, hogy végre ténylegesen megvalósítsuk „a külső költségek internalizálását”, és ezáltal ténylegesen lehetővé tegyük „a szennyező fizet” gyakran hangoztatott elvének alkalmazását. Az említett tanulmányok és a bizottsági jelentésben szereplő további adatok jól jelzik, mekkora összegekről van szó ennek kapcsán.

3.14. Az EGSZB tisztában van azzal, hogy – amint a bizottsági dokumentum megteszi – arról is el kell gondolkodni, mely ösztönző elemek állíthatják meg az erdőirtást. Az EGSZB azonban igen fontosnak tartja utalni arra, hogy ennek során be kell tartani egy lényeges elvet: közpénzeket nem szabad „ösztönzőként” vállalatok vagy magánszemélyek számára kifizetni azért, hogy ne kerüljön sor a köz számára ártalmas intézkedésekre. Mindig arra kell törekedni, hogy a keretfeltételeket globálisan úgy határozzák meg, hogy az ártalmas intézkedéseket kizárják, illetve elkerüljék. Ennek a fontos alapelvnek kell vezérelnie az EU-t is, többek közt a koppenhágai tárgyalások során. A beavatkozások során következetesen kell alkalmaznunk „a szennyező fizet” elvet, és nem szabad fellazítani azt egy olyan „a köz fizet” elvvel, amely az erdőirtás abbahagyásáért fizet.

3.15. Azok az államok tehát, amelyek a jövőben részesülni szeretnének a megfelelő pénzügyi eszközökből, egyértelműen meg kell, hogy mutassák, hogy nem „búcsúcédulákban” érdekeltek, hanem a hosszú távú, fenntartható fejlesztésekben. Az erdőirtás terén az illegális erdőirtás és erdőpusztulás elleni küzdelem kérdése egyfajta „első próbatétel” lehetne. Az érintett országoknak világossá kellene tenniük, hogy – az államközösség segítségével vagy anélkül – komolyan dolgoznak az ilyen illegális gyakorlat felszámolásán. Az EGSZB fontosnak tartja kihangsúlyozni, hogy nem az illegális tevékenységek legalizálásáról van szó, hanem leállításukról! Ez önmagában is a helyzet jelentős javulását eredményezné.

3.16. A másik oldalon az érintett államoknak meg kellene mutatniuk, hogy érdekeltek az innovatív, fenntartható, az adott régióhoz igazított fejlesztésekben, amelyek szembeszegülnek az erdőirtással, illetve -pusztulással.

4. Részletes megjegyzések

4.1. Az Európai Bizottság közleménye számos esetben még nem eléggé konkrét, ami részben az alapul szolgáló ismeretek és adatok hiányos voltára, részben pedig a még nem teljesen át gondolt koncepciókra vezethető vissza.

4.2. Az EU-t lassan az a veszély fenyegeti, hogy az érdeklődés hiányát vehetik a szemére, ha nem kezd el sokkal intenzívebben dolgozni az erdőirtás ellen ható koncepciókon.

4.3. A közigazgatásban és a politikában a felelősök túl sokáig nézték tétlenül, hogyan pusztulnak az erdők, és hogy illegálisan előállított termékek is eljutnak az európai kikötőkbe. Bár például más termékekbe történő feldolgozásuk, vagy a megváltoztatott kódok miatt gyakran nehéz a szállítmányokat visszakövetni, úgy tűnik, a tényleges szándék is hiányzik a helyzet megoldására. Az EGSZB elvárja, hogy az EU ebben a világszerte központi kérdésben sokkal erőteljesebben lépjen fel. Éppen nemrég üdvözölte az EGSZB, hogy az EU teljes mértékben le kíván mondani a fókatermékekről; bár a kanadai kormány lehetővé teszi a legális fókavadászatot. A civil társadalom ilyen jelzések alapján azt várja, hogy az erdők védelme esetében hasonlóan szigorú legyen az eljárás.

4.4. Nem eléggé konkrét a közlemény például azzal a kérdéssel kapcsolatban, hogy az EU-ba nagy mennyiségben importált takarmányok milyen mértékben felelősek közvetlenül vagy közvetetten az erdők pusztulásáért⁽⁵⁾. Ez a kérdés mindig nagyon élénk vitákat vált ki, a bizottsági dokumentum is tesz megjegyzéseket ezzel kapcsolatban (ld. a 2.9. pontot). Az EGSZB kéri az Európai Bizottságot, hogy a kérdés tisztázása érdekében fokozott erőfeszítéssel „tanulmányozza az erdőirtáshoz valószínűsíthetően hozzájáruló, behozott élelmiszerek és nem élelmiszercikkek (pl. hús, szójabab, pálmalej, fémércek) uniós fogyasztásának hatását”.

4.5. Ugyanúgy, ahogy az EU a bioüzemanyagok nyersanyagainak termesztésére vonatkozóan fenntarthatósági kritériumokat dolgozott ki, az EGSZB véleménye szerint mielőbb fenntarthatósági kritériumokat kell kidolgozni a takarmányokra, a fára és a fái-pari termékekre vonatkozóan is. Még ha majd később derül is ki, hogy a nem egyértelmű földtulajdonviszonyokat és a rossz közigazgatást tekintve hogyan lehet kidolgozni és megvalósítani az ilyen kritériumok általános ellenőrzését, ezek fontos és helyes megközelítések. Ahhoz persze, hogy a megfelelő fenntarthatósági kritériumok tartósan hatékonyak legyenek, kötelezően be kell építeni őket a világkereskedelem játékszabályaiba.

4.6. Az erdőpusztulás példája jól mutatja, hogy a liberalizációt és globalizációt támogató világközösség hamar saját korlátaiba ütközik, amikor az ökológiai és szociális kizsákmányolás elleni globális küzdelemtől van szó. Hiányoznak a világszinten hatékony eszközök. Felszólítjuk az EU-t, hogy legalább arról gondoskodjon, hogy a WTO keretében a megfelelő kezdeményezéseket a továbbiakban ne „kereskedelmi korlátozásokként” fogják fel.

4.7. Az EGSZB azt is megérti, hogy még nem állnak rendelkezésre világos koncepciók az intézkedések finanszírozását illetően. Itt az éghajlatvédelemmel kapcsolatos tárgyalásokat kell majd megfelelően kihasználni.

4.8. A jövőben azonban nem csak arról lesz szó, hogy bizonyos kritériumok alapján (lásd fent) kifizetéseket kell szervezni. Még mielőtt a megfelelő tárgyalások sikeresen lezárulhatnának, meg kell teremteni az érintett országokban a problémakör megoldásának lényeges előfeltételeit: ha a helyiek nem rendelkeznek demokratikus beleszólási joggal régiójuk fejlesztését illetően, ha nem ismerjük el az őslakos népességcsoportok (kb. 60 millió ember!), illetve a kistermelők jogait, valamint ha nincs működő (korrupciómentes) közigazgatás, akkor sem a gyakran illegálisan űzött rablógazdálkodás nem állítható meg, sem megfelelő fejlesztési koncepciók nem dolgozhatók ki. A bizottsági közlemény erről szinte említést sem tesz, ami nagy hiányosságának tekinthető.

4.9. Az erdőirtás és az erdők pusztulásának példája az EGSZB szerint sajnos azt is mutatja, hogy a fejlesztési politika – legalábbis a szóban forgó régiókban – teljességgel megbukott. Nem került sor olyan innovatív és ígéretes, a regionális viszonyokhoz igazított modellek kifejlesztésére, melyek nem a jelenlegi helyzethez: a természeti erőforrások kifosztásához vezetnek volna. Soha nem késő azonban megfelelő módszereket kidolgozni a helyi népesség részvételével és számára. Az EU-nak stratégiai megfontolásaiban figyelemmel kellene lennie a demokratikus struktúrák kifejlesztésére és a civil társadalom támogatására irányuló megfelelő kezdeményezésekre. Az EGSZB ismételten felajánlja segítségét az ilyen módszerek kialakításához.

Kelt Brüsszelben, 2009. május 14-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

⁽⁵⁾ Ugyanez vonatkozik a bioüzemanyagokra stb. is.